

Examen VMBO-GL en TL
2023

tijdvak 2
tijdsduur: 2 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 34 vragen en een schrijfopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 49 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1 Zo kom je van je uitstelgedrag af

- 1p 1 Het onderwerp van een tekst kan op verschillende manieren ingeleid worden, bijvoorbeeld door:
- 1 belangrijke vragen te stellen
 - 2 de tekst kort samen te vatten
 - 3 een definitie van een belangrijk begrip te geven
 - 4 een voorbeeld te geven
 - 5 een waarschuwing te geven

In de alinea's 1, 2 en 3 wordt de tekst onder andere ingeleid door een deskundige en zijn onderzoek te introduceren.

→ Op welke **twee** andere manieren wordt de tekst ingeleid in de alinea's 1, 2, en 3? Noteer de juiste nummers in de uitwerkbijlage.

- 1p 2 De tekst is te verdelen in vier deelonderwerpen.
- Bij welke alinea's beginnen deelonderwerpen 2 en 3? Vul de tabel in de uitwerkbijlage verder aan.

- 1p 3 Wat wordt er in alinea 4 tegenover elkaar gezet?
- A oorzaak ↔ verwachting
 - B planning ↔ uitvoering
 - C studenten ↔ onderwijskundige
 - D uitstelgedrag ↔ tijdmanagement

- 1p 4 Uit de alinea's 5, 6 en 7 blijkt dat uitstelgedrag niet per definitie veroorzaakt wordt door een verkeerde planning of een lui karakter. Wat is vaak wél de achterliggende oorzaak?
- A ervaringen uit het verleden
 - B gebrek aan intentie om hard te werken
 - C goede resultaten op de middelbare school
 - D twijfel over de studiekeuze

- 1p 5 Wat is een belangrijk verschil tussen de gespannen uitsteller en de ontspannen uitsteller als het gaat om de oorzaak van hun uitstelgedrag, volgens de informatie in de alinea's 7 tot en met 10?
- A De gespannen uitsteller blijft vaak thuis, terwijl de ontspannen uitsteller nog eens lekker op stap gaat.
 - B De gespannen uitsteller heeft altijd angst om te falen, terwijl de ontspannen uitsteller weinig stress ervaart.
 - C De gespannen uitsteller moet altijd hard werken, terwijl de ontspannen uitsteller zelden zo hard hoeft te werken om een opdracht af te maken.
 - D De gespannen uitsteller verzet bergen werk, terwijl de ontspannen uitsteller weinig werk verricht.

2p **6** Het is belangrijk om je niet te laten meeslepen in uitstelgedrag.
→ Wat zijn de **drie** belangrijkste factoren die helpen om uitstelgedrag tegen te gaan, die in de alinea's 11, 12 en 13 worden genoemd?
Noteer je antwoord in de uitwerkbijlage.

1p **7** Welke functie heeft alinea 14?
Alinea 14
A geeft een conclusie.
B geeft een persoonlijke noot.
C noemt een toekomstverwachting.
D verwoordt nieuwe informatie.

1p **8** Wat zijn de **twee** belangrijkste doelen van deze tekst? Noteer de nummers van de juiste antwoorden in de uitwerkbijlage.

De tekst lijkt de lezers vooral te willen informeren over

- 1 de consequenties van uitstelgedrag voor een planning.
- 2 de manieren waarop uitstelgedrag vermeden of opgelost kan worden.
- 3 de mate waarin studenten last hebben van uitstelgedrag.
- 4 de veelvoorkomende achterliggende oorzaken van uitstelgedrag.
- 5 het wetenschappelijk onderzoek naar het fenomeen procrastinatie.

1p **9** Je moet een samenvatting van de tekst maken.
Welke zin uit alinea 13 bevat informatie die zeker in de samenvatting moet worden opgenomen?
A Stel jezelf ook kortetermijndoelen: wat wil je in een uur gedaan krijgen? (regels 140-142)
B Als je alle tijd hebt, ben je je niet bewust van de tijd die tussen je vingers wegglijdt. (regels 146-148)
C Ik adviseer iedereen zo veel mogelijk tussen 9 en 5 te werken. (regels 148-150)
D Op het moment dat je weet dat je vanavond nog drie uur de tijd hebt om dingen af te maken, stel je het ook uit tot vanavond. (regels 152-156)

Tekst 2 Kunstlicht is een killer voor insecten

- 1p 10 Hoe wordt de tekst ingeleid in alinea 1?
vooral door
- A de samenvatting van het onderwerp van de tekst te geven
 - B een conclusie over het onderwerp van de tekst te trekken
 - C een voorbeeld bij het onderwerp van de tekst uit te werken
 - D het centrale probleem van de tekst te benoemen
- 2p 11 In de alinea's 1 en 2 geeft de schrijver van de tekst drie verschillende verklaringen voor de enorme afname van het aantal insecten.
→ Noteer deze **drie** verklaringen in de uitwerkbijlage.
- 1p 12 Wat is het gevolg van het "negatieve effect van licht op insecten" (regels 30-31)?
→ Noteer de **twee uiteindelijke** gevolgen die in de alinea's 3 en 4 worden genoemd.
- 1p 13 Wat is het verband tussen de alinea's 3 en 4 enerzijds en alinea 5 anderzijds?
Alinea 5
- A geeft een gevolg van het gestelde in de alinea's 3 en 4.
 - B geeft een uitwerking bij het gestelde in de alinea's 3 en 4.
 - C plaatst een kanttekening bij het gestelde in de alinea's 3 en 4.
 - D voegt een nieuw element toe aan de alinea's 3 en 4.
- 1p 14 Bioloog Kamiel Spoelstra is het eens met wat Seymoure over lichtvervuiling en insectensterfte zegt.
→ Citeer de zin uit alinea 6 waarin Spoelstra aangeeft hoe Seymoures theorie het best bewezen kan worden.
- 1p 15 Welk kopje past het best boven alinea 7?
- A Andere factoren insectensterfte
 - B Keihard bewijs nodig
 - C Negatief effect van licht
 - D Probleem voor vergelijkend onderzoek
- 1p 16 Spoelstra betwijfelt of lichtvervuiling simpel aan te pakken is.
→ Welke reden geeft hij hiervoor in alinea 8? Citeer de zin waarin hij deze reden noemt.

- 1p 17 Wat is de functie van alinea 8?
Alinea 8
A geeft een conclusie van de schrijver bij de rest van de tekst.
B geeft een samenvatting van de rest van de tekst.
C uit een toekomstverwachting over het onderwerp van de tekst.
D voegt een nieuw element toe aan de rest van de tekst.
- 1p 18 Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
De tekst wil de lezer
A informeren over de hoofdoorzaak van de enorme achteruitgang van insecten, namelijk lichtvervuiling.
B informeren over een nieuwe, waarschijnlijk belangrijke oorzaak van de dramatische afname van insecten.
C overtuigen dat er meer onderzoek moet worden gedaan naar de effecten van kunstlicht op insecten.
D overtuigen dat 's nachts alle onnodige verlichting uitgezet moet worden om onnodige insectensterfte te voorkomen.

Tekst 3 Kerstcadeautip muskietennetten

- 1p 19 De afbeelding in deze advertentie trekt de aandacht van de lezer.
→ Welke **twee** andere functies heeft deze afbeelding? Kruis de juiste antwoorden aan in de tabel in de uitwerkbijlage.
- 1p 20 Onderaan de advertentie staat de zin: "Scan de QR-code en vul een pakket."
Deze zin is vetgedrukt.
→ Waarom is ervoor gekozen om juist deze zin extra te laten opvallen?
Vul de zin in de uitwerkbijlage aan.
- 1p 21 Op welke doelgroep richt deze advertentie zich vooral?
vooral op lezers die
A een goed doel willen steunen
B het belang van een muskietennet inzien
C met Kerstmis graag cadeaus geven
D willen helpen om kerstpakketten in te pakken
- 1p 22 In de tekst staat: "Noodhulp is teamwork. Help mee en vul een kerstpakket met levensreddende hulpgoederen."
Van welk verband is sprake tussen deze twee zinnen?
A doel - middel
B oorzaak - gevolg
C tegenstelling
D uitspraak - toelichting

Tekst 4 McDonald's wil weten waarom u frietbakjes op straat gooit, terwijl er gewoon afvalbakken staan

- 1p 23 In de alinea's 1 en 2 worden voor de tekst belangrijke vragen gesteld. Hoe wordt de tekst verder ingeleid in de alinea's 1 en 2?
- A door de mening van de schrijver over het onderwerp van de tekst te geven
 - B door een samenvatting van de tekst te geven
 - C door een voorbeeld bij het onderwerp van de tekst uit te werken
 - D door het centrale probleem van de tekst te benoemen
- 1p 24 In alinea 3 staat: "Daar hebben we van geleerd" (regels 28-29)
→ Wat heeft McDonald's precies geleerd? Noteer je antwoord in maximaal 15 woorden in de uitwerkbijlage.
- 1p 25 In alinea 4 staan de volgende twee zinnen: "We doen al veel. Om de paar uur gaat bij iedere McDonald's iemand naar buiten om de omgeving op te ruimen." (regels 34-37)
Wat is het verband tussen deze twee zinnen?
- A algemene uitspraak - voorbeeld
 - B oorzaak - gevolg
 - C opsomming
 - D tegenstelling
- 1p 26 Welk deelonderwerp hebben de alinea's 7, 8 en 9?
- A door Groot geraapt zwerfafval
 - B onderzoek naar zwerfafval
 - C soorten zwerfafval
 - D zwerfafval van McDonald's
- 1p 27 In alinea 9 staat "dat het roer verder om moet." (regels 89-90)
→ Citeer het zinsgedeelte uit alinea 10 waarin ongeveer hetzelfde staat.
- 1p 28 Waarom is het volgens alinea 11 "best ingewikkeld" (regel 118) om het restant van het afval uit het milieu te houden?
- A omdat autobestuurders niet meewerken aan het opruimen
 - B omdat een deel van het afval op onbereikbare plaatsen wordt gegooid
 - C omdat het probleem van zwerfafval van McDonald's te groot is
 - D omdat iedere omgeving van een McDonald's-vestiging anders is

- 1p **29** In alinea 2 worden twee vragen gesteld:
- 1 Waarom gooit iemand fastfoodafval uit het autoraampje?
 - 2 Waarom laat iemand frietdoosjes en mayonaisebakjes op straat vallen, terwijl overal afvalbakken staan?
- Citeer het zinsgedeelte uit alinea 12 waarin deze vragen worden samengevat.
- 1p **30** Wat is het verband tussen alinea 12 en 13?
- A Alinea 12 en 13 vormen een tegenstelling.
 - B Alinea 12 en 13 vormen samen een opsomming.
 - C Alinea 13 geeft een verklaring voor het gestelde in alinea 12.
 - D Alinea 13 is een uitwerking van de informatie in alinea 12.
- 1p **31** Waar gaan de alinea's 12, 13 en 14 vooral over?
- A over het belangrijkste advies van zwerfvuilraper Dirk Groot
 - B over ideeën voor beloning van mensen die hun afval opruimen
 - C over manieren om mensen te stimuleren hun afval op te ruimen
 - D over verschillende drijfveren van mensen die afval dumpen
- 1p **32** In alinea 1 staat: "De firma wil schone klanten gaan belonen" (regels 6-7)
→ Wordt in het slot van de tekst duidelijk hoe McDonald's deze klanten concreet gaat belonen? Noteer 'ja' of 'nee' in de uitwerkbijlage en licht je antwoord toe.
- 1p **33** Wat is het belangrijkste doel van deze tekst?
De tekst is vooral bedoeld om de lezer te
- A informeren over de hoeveelheid zwerfafval van McDonald's.
 - B informeren over de manier waarop McDonald's omgaat met afval.
 - C overtuigen dat McDonald's zijn best doet om afval te recyclen.
 - D overtuigen om afval van McDonald's zelf netjes op te ruimen.
- 1p **34** Welke zin vat deze tekst het best samen?
- A McDonald's vraagt afvalraper Dirk Groot om advies.
 - B McDonald's wil klanten helpen bij het scheiden van hun afval.
 - C McDonald's is van plan klanten die afval opruimen te gaan belonen.
 - D McDonald's doet onderzoek om van zwerfafval af te komen.

Schrijfo opdracht

De laatste maanden is de hoeveelheid zwerfafval rondom de school enorm toegenomen. Het meeste daarvan is door leerlingen achtergelaten. Buurtbewoners hebben hierover bij school geklaagd. De directeur wil leerlingen vragen om ideeën aan te dragen die ervoor zorgen dat leerlingen hun afval niet zomaar op straat weggooien. Zij heeft de mentoren van alle klassen daarom de opdracht gegeven om het probleem van het zwerfafval te bespreken. De school heeft al veel prullenbakken geplaatst in de buurt, maar toch ligt er nog steeds veel afval op straat.

In de mentorles bespreekt je docent het probleem van het zwerfafval rondom de school met jullie. Er ontstaat een discussie over de redenen waarom leerlingen hun afval zomaar op straat gooien en hoe je dit het best kunt voorkomen. Uit de discussie komt naar voren dat vrijwel geen enkele leerling het fijn vindt als er rommel op straat ligt, maar dat een deel van de leerlingen hier wel zelf aan bijdraagt. Iedereen is het ermee eens dat er wat aan het zwerfafvalprobleem gedaan moet worden.

Jij herinnert je de tekst 'McDonald's wil weten waarom u frietbakjes op straat gooit, terwijl er gewoon afvalbakken staan'. Daarin wordt Floor Uitterhoeve genoemd, manager duurzaamheid bij McDonald's. Zij noemde in die tekst allerlei maatregelen die McDonald's neemt om zwerfafval tegen te gaan. Misschien heeft ze ook nog wel goede ideeën voor jullie school? Je vertelt hierover aan de directeur en stelt voor om mevrouw Uitterhoeve uit te nodigen voor een gesprek met je klas. De directeur vindt dit een goed idee.

Jij stuurt een e-mail aan mevrouw Uitterhoeve met de uitnodiging voor een gesprek met je klas over het tegengaan van zwerfafval rondom school.

13p **35 Opdracht**

Schrijf de e-mail aan mevrouw Uitterhoeve van McDonald's. Een aantal gegevens is al voorgedrukt in de uitwerkbijlage. Vermeld het onderwerp van je e-mail in de onderwerpregel.

Gebruik voor je e-mail de gegevens op de vorige bladzijde en eventueel de tekst 'McDonald's wil weten waarom u frietbakjes op straat gooit, terwijl er gewoon afvalbakken staan'. Gegevens die niet in de opdracht staan, moet je zelf bedenken.

Besteed in jouw e-mail aandacht aan de volgende punten:

- de aanleiding om de e-mail te schrijven;
- de uitnodiging voor een gesprek met de klas;
- jezelf voorstellen met naam, school en plaatsnaam school;
- een reden waarom zwerfafval rondom school een probleem is;
- een maatregel van school tegen zwerfafval;
- een reden voor leerlingen om afval zomaar op straat te gooien;
- jouw idee voor een eerste nieuwe mogelijke maatregel tegen zwerfafval;
- jouw idee voor een tweede nieuwe mogelijke maatregel tegen zwerfafval;
- de vraag naar haar ideeën over het tegengaan van zwerfafval rondom school;
- een voorstel voor datum en tijdstip gesprek op school;
- een verzoek om een antwoord binnen twee weken.

Sluit je e-mail af met 'Met vriendelijke groet,' of 'Hoogachtend,' en je eigen voor- en achternaam.

Let op: Zorg ervoor dat je tekst minimaal uit 100 woorden bestaat. Bij minder dan 100 woorden krijg je geen punten voor taalgebruik.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.